

به نام خداوند بخشایشگر مهربان

انجمن صنفی شرکت‌های حمل و نقل ریلی و خدمات وابسته

دوره آموزشی مقررات حمل و نقل با تاکید بر قواعد حمل و نقل ریلی

مدرس: دکتر محمد هیدری

مشاور حقوقی انجمن و مدرس دانشگاه- وکیل پایه یک دادگستری

۲۷ خرداد ۱۳۹۷

سرفصل مباحث

- ۱- تاریخچه مختصر مقررات حاکم بر حمل و نقل کالا و مسافر
- ۲- تاریخچه مختصر مقررات خاص حاکم بر حمل و نقل ریلی
- ۳- انحصار در صنعت حمل و نقل ریلی و جایگاه بخش خصوصی در این صنعت
- ۴- تفکیک اعمال حاکمیت و اعمال تصدی در صنعت ریلی
- ۵- معرفی جایگاه حقوقی شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران
- ۶- جایگاه حقوقی شرکت های حمل و نقل ریلی و خدمات وابسته
- ۷- الزامات حقوقی تأسیس و راه اندازی شرکت حمل و نقل ریلی (بار و مسافر)
- ۸- حقوق قانونی شرکتهای حمل و نقل ریلی در بستر قوانین ریلی
- ۹- تکالیف شرکتهای حمل و نقل ریلی در بستر قوانین ریلی (درقبال راه آهن- درقبال صاحب بار و درقبال مسافر)

بخش اول: تحلیل و بررسی قوانین حاکم بر راه آهن

- قوانین و مقررات حاکم بر حمل و نقل و ریلی

۱- قوانین عام حمل و نقل (قانون مدنی و قانون تجارت)

۲- قوانین خاص حمل و نقل ریلی

تاریخچه مختصر مقررات حاکم بر حمل و نقل کالا و مسافر

۱- قوانین عام حمل و نقل

- کتاب اول قانون مدنی مصوب سال ۱۳۰۷ : مواد ۵۱۲ و ۵۱۳ و ۵۱۶
- ماده ۵۱۲ - در اجاره اشخاص کسی که اجاره می کند **مستاجر** و کسی که مورد اجاره واقع می شود **اجیر** و مال الاجاره **اجرت** نامیده می شود .
- ماده ۵۱۳- اقسام عمده اجاره اشخاص از قرار ذیل است : ۱ - اجاره خدمه و کارگران از هر قبیل . ۲ - اجاره متصدیان حمل و نقل اشخاصی یا مال التجاره اعم از راه خشکی یا آب یا هوا .
- ماده ۵۱۶ - تعهدات متصدیان حمل و نقل اعم از اینکه از راه خشکی یا آب یا هوا باشد برای حفاظت و نگاهداری اشیائی که به آنها سپرده می شود همان است که برای امانت داران مقررات بنا بر این در صورت تفریط یا تعدی مسئول تلف یا ضایع شدن اشیائمیخواهند بود که برای حمل به آنها داده می شود و این مسئولیت از تاریخ تحویل اشیاء به آنان خواهد بود .

تاریخچه مختصر مقررات حاکم بر حمل و نقل کالا و مسافر

- قانون تجارت مصوب سال ۱۳۱۱: مواد ۱ و ۲ و ۳۷۷ الی ۳۹۴
- ماده ۱ - **تاجر** کسی است که ثقل معمولی خود را **معاملات تجارتي** قرار بدهد.
- ماده ۲ - معاملات تجارتي از قرار ذیل است:
(۲) **تصدی به حمل و نقل از راه خشکی یا آب یا هوا به هر نحوی که باشد.**
- باب هشتم - قرارداد حمل و نقل
- ماده ۳۷۷ - **تصدی حمل و نقل کسی است که در مقابل اجرت، حمل اشیاء را به عهده می گیرد.**
- - **در ادامه در مواد بعدی حقوق و تعهدات و مسئولیت‌های متصدی حمل و نقل و ارجاع کننده کالا و مرهل الیه را پیش بینی نموده است که در ادامه بررسی خواهد شد.**

تاریخچه مختصر مقررات حاکم بر حمل و نقل کالا و مسافر

نتایج حاصل از مقایسه مقررات قانون مدنی و قانون تجارت در ارتباط با حمل و نقل:

۱- در تعارض بین حاکمیت قانون مدنی و قانون تجارت، باید توجه داشت که کلیه عملیات حمل و نقل ریلی توسط شرکتهای حمل و نقلی به عنوان متصدیان حمل و نقل تابع قانون تجارت می باشد.

۲- شرکتهای حمل و نقل ریلی به عنوان متصدیان حمل و نقل طبق ماده ۱ و ۲ قانون تجارت همگی تاجر محسوب میشوند.

۳- شرکتهای حمل و نقل ریلی به عنوان تاجر مکلف به رعایت تکالیف خاص تجار به شرح مندرج در قانون تجارت از جمله ثبت نام تجاری و نگهداری دفاتر قانونی و سایر قوانین حاکم بر اعمال تجار از جمله ضوابط مالیاتی می باشند.

تاریخچه مختصر مقررات حاکم بر تشکیلات راه آهن و حمل و نقل کالا و مسافر

۲- قوانین و مقررات خاص حاکم بر صنعت ریلی

از سال ۱۳۰۴ که اولین قانون مرتبط با راه آهن در ایران به تصویب رسید تا کنون قوانین و مقررات متعددی به تصویب رسیده است که برخی از آنها مقررات موقتی بوده و در گذر زمان نسخ شده اند و برخی دیگر کماکان لازم الاجرا می باشند. از جمله مهم‌ترین قوانین مصوب در خصوص راه آهن عبارتند از:

۱- قوانین حاکم بر تشکیلات و ساختار متصدیان راه آهن

۲- قوانین حاکم بر حمل بار و مسافر از طریق راه آهن

قوانین راه آهن

تاریخچه مختصر مقررات حاکم بر تسهیلات راه آهن

۱- قانون انحصار قند و شکر و جای مصوب ۱۳۰۴

زمانیکه رضا شاه حکومت را بدست گرفت به منظور توسعه امور بازرگانی مصمم شدند به وسیله یک رشته راه آهن براساسی از دریای مازندران تا خلیج فارس شهرهای بزرگ و مراکز پر جمعیت و نواحی کشاورزی ایران را به یکدیگر متصل سازند و برای تأمین هزینه آن در تاریخ ۹ خرداد سال ۱۳۰۴ شمسی قانون انحصار قند و شکر و جای از تصویب مجلس گذشت که به موجب آن مقرر شد از هر به کیلو قند و شکر که به ایران وارد می شد دو ریال و از هر به کیلو چای شنی ریال جهت هزینه ساختمان راه آهن براساسی دریافت گردد. پس از دو سال که مقدمات امر فراهم گردید عملیات ساختمانی از شمال و جنوب شروع و ۱۱ سال بعد یعنی در سال ۱۳۱۷ م خط شمال و جنوب به یکدیگر اتصال یافت.

تاریخچه مختصر مقررات حاکم بر تسهیلات راه آهن

۲- قانون تسهیلات مؤسسه راه آهن دولتی ایران مصوب ۱۲ مرداد ماه ۱۳۱۴

- ماده اول - برای اداره کردن بهره‌برداری راه آهن دولتی ایران اعم از خطوط موجوده یا خطوطی که در آینده احداث شود **مؤسسه به نام راه آهن دولتی ایران** تشکیل می‌شود.
- ماده دوم - مؤسسه راه آهن دولتی ایران که جزو تسهیلات وزارت طرق می‌باشد مرکب است از یک هیأت مدیره و یک هیأت نظارت و دارای قسمت‌ها و شعب اداری و فنی لازمه خواهد بود.

۳- قانون تشکیل شرکت سهامی راه آهن ایران مصوب ۱۶ آغند ۱۳۵۵

- ماده واحده - به منظور حمل و نقل بار و مسافر به وسیله راه آهن و انجام امور مربوط به تجرین و توسعه و ایجاد و نگهداری و بهره‌برداری از تأسیسات راه آهن کشور **شرکت سهامی راه آهن ایران** وابسته به وزارت راه و ترابری به مدت نامحدود تشکیل می‌گردد.
- اساسنامه شرکت سهامی راه آهن ایران که در این قانون شرکت نامیده می‌شود به پیشنهاد وزارت راه و ترابری و تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور به تصویب کمیسیون‌های مربوط مجلسین خواهد رسید و اصلاحات بعدی اساسنامه نیز به ترتیب فوق به عمل خواهد آمد.
- کلیه دارایی و تعهدات راه آهن دولتی ایران و اداره کل ساختمان راه آهن به شرکت منتقل می‌شود.

تاریخچه مختصر مقررات حاکم بر تشکیلات راه آهن

۴- قانون تشکیل شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران و **اجازنامه** آن مصوب ۲۹ شهریور ۱۳۶۶

«ماده واحده - به منظور حمل و نقل بار و مسافر به وسیله راه آهن و انجام امور مربوط به تجهیز و توسعه و ایجاد و نگهداری و بهره برداری از خطوط و تأسیسات راه آهن کشور **شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران (سهامی خاص)** وابسته به وزارت راه و ترابری به مدت نامحدود تشکیل می گردد...»

ماده ۱ اجازنامه شرکت راه آهن نیز مقرر میدارد:

- شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران (سهامی خاص) که به موجب قانون مصوب ۱۳۵۵/۱۲/۱۶ تأسیس گردیده و در این اجازنامه شرکت نامیده می شود شرکتی است وابسته

به وزارت راه و ترابری که **به صورت بازرگانی اداره شده** و کلیه عملیات خود را بر طبق **مفاد این اجازنامه** و در مواردی که در اجازنامه تعیین تکلیف نشده باشد **طبق مقررات قانون تجارت** عمل خواهد نمود.

نکات قابل توجه در اساسنامه شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران

الف - وظایف راه آهن شامل موارد زیر است:

- ۱- حمل و نقل بار و مسافر
- ۲- ایجاد خطوط و تأسیسات ریلی جدید
- ۳- توسعه و تجهیز خطوط و ایستگاهها
- ۴- نگهداری و بهره برداری از خطوط و تأسیسات
- ۵- انجام مطالعه و تحقیقات در زمینه حمل و نقل ریلی
- ۶- فراهم نمودن امکانات آموزشی لازم جهت تأمین پرسنل متخصص مورد نیاز

ب- انجام موضوعات فوق در انحصار شرکت راه آهن جمهوری اسلامی پیش بینی شده

است. تبصره ذیل ماده ۵ اساسنامه شرکت راه آهن مقرر داشته است:

تبصره - اشتغال به امور مذکور در این ماده در برابر کشور **منحصراً** به عهده شرکت می باشد مگر در مواردی که به موجب قوانین جداگانه انجام قسمتی از این فعالیتها به مؤسسات دیگر واگذار شود.

نکات قابل توجه در اجازنامه شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران

ج- **مالکیت** کلیه تأسیسات و زیرساختهای ریلی اعم از شبکه ریلی و ایستگاهها کلا متعلقه متعلق به دولت با نمایندگی شرکت راه آهن جمهوری اسلامی است.

د) طبق بند ۹ ماده ۱۰ اجازنامه، بررسی و **تصویب تعرفههای راه آهن** (بار و مسافر) به منظور **ارائه به هیأت دولت** در اختیار **مجمع عمومی شرکت راه آهن** جمهوری اسلامی است.

مقررات مربوط به خصوصی سازی در راه آهن

- **قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷**

• ماده ۳۰ - به دولت اجازه داده می شود بر اساس پیشنهاد وزارت راه و ترابری آیین نامه اجرائی اشتغال انحصار حقیقی و حقوقی بخش تعاونی و خصوصی داخلی در زمینه امور حمل و نقل بار و مسافر توسط راه آهن و امور مربوط از قبیل ایجاد، تجهیز، توسعه، نگهداری خطوط و تأسیسات راه آهن و بهره برداری از آنان، مطالعات و تحقیقات و آموزش نیروی انسانی را با رعایت مفاد ماده (۱۲۸) این قانون تصویب و اجراء کند.

- ماده ۱۲۸ - به وزارت راه و ترابری اجازه داده می شود با **حفظ مالکیت دولت بر خطوط ریلی و اعمال سیاست جامع و هماهنگ حمل و نقل ریلی کشور** و جلوگیری از ایجاد انحصار در بخش غیردولتی و تضمین استمرار ارائه خدمات، بخشی از فعالیت های مربوط به حمل و نقل بار و مسافر، تعمیر، نگهداری و بازسازی شبکه و ناوگان حمل و نقل ریلی را به انحصار حقیقی و حقوقی بخش غیردولتی داخلی واگذار کند و در صورت لزوم با ایجاد شرکت های مشترک بین بخش غیردولتی داخلی و راه آهن جمهوری اسلامی ایران از آنها حمایت و تسهیلات لازم در این زمینه را فراهم سازد. ضوابط و مقررات این ماده به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

مقررات مربوط به خصوصی سازی در راه آهن

- قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱

- ماده ۲۹ -

مواد (۱۲۷)، (۱۲۸)، (۱۲۹)، (۱۳۱) و (۱۳۲) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹.۱.۱۷ و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) **تنفیذ می‌گردد.**

مقررات مربوط به خصوصی سازی در راه آهن

- قانون دسترسی آزاد به شبکه حمل و نقل ریلی مصوب ۱۳۸۴/۷/۶
- ماده ۱ - به منظور افزایش سهم حمل و نقل ریلی از طریق جذب و گسترش سرمایه گذارهای مورد نیاز و ارتقاء بهره‌وری و ارائه خدمات مطلوب به مشتریان با حفظ مالکیت دولت بر شبکه ریلی به شرکتهای حمل و نقل ریلی خصوصی و تعاونی و شرکتهای و مؤسسات معتبر در ارائه خدمات وابسته به آن اجازه داده میشود تا از شبکه حمل و نقل ریلی و تأسیسات و امکانات مربوطه با رعایت این قانون و مقررات و ضوابط مربوطه بهره برداری کنند.

مقررات مربوط به خصوصی سازی در راه آهن

- تبصره ۱ بند ب ماده ۳ قانون اصلاح سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵
- ب - دولت مکلف است هشتاد درصد (۸۰٪) از ارزش مجموع سهام بنگاههای دولتی در هر فعالیت مشمول گروه دو ماده (۲) این قانون به **استثناء راه و راه آهن** را به بخش های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی واگذار نماید.
- تبصره ۱۵. دولت مجاز است به منظور حفظ سهم برپینه بخش دولتی در فعالیتهای گروه دو ماده (۲) این قانون با توجه به حفظ حاکمیت دولت، استقلال کشور، عدالت اجتماعی و رشد و توسعه اقتصادی به میزانی سرمایه گذاری نماید **که سهم دولت از بیست درصد (۲۰٪) ارزش این فعالیتها در بازار بیشتر نباشد.**
- آیین نامه اجرایی سهم برپینه بخش های دولتی و غیردولتی در فعالیت های راه و راه آهن مصوب شورای اقتصاد و دارایی ۱۳۸۸/۷/۱۸

مقررات مربوط به خصوصی سازی در راه آهن

ردیف	نام فعالیت	سهم بخش غیردولتی (درصد)
۱	انواع واگن‌های مسافری و خدماتی مربوط و راهبری قطارهای مسافری	۱۰۰
۲	انواع واگن‌های باری و راهبری قطارهای باری	۱۰۰
۳	انواع لکوموتیو و خودکشنده‌ها و بهره‌برداری از آنها	۱۰۰
۴	نگهداری و تعمیرات ناوگان و تأمین قطعات مورد نیاز	۱۰۰
۵	مدیریت ترافیک و بهره‌برداری از شبکه خطوط ریلی	۱۰۰
۶	کارگاه و دیوهای نگهداری و تعمیرات ناوگان	۱۰۰
۷	کارخانه‌ها، کارگاه‌های تأمین و تولید مواد، قطعات، ماشین آلات و تجهیزات مربوط به بخش ریلی	۱۰۰
۸	کارگاه‌های نگهداری و بازسازی خطوط، ابنیه فنی و علایم و ارتباطات	۱۰۰
۹	ماشین آلات مکانیزه احداث، نگهداری و بازسازی خطوط و بهره‌برداری و نگهداری از آنها	۱۰۰
۱۰	ایستگاه‌های مسافری و باری	۲۰
۱۱	نگهداری و تعمیرات ارتباط و علایم الکتریکی	۱۰۰
۱۲	خدمات مهندسی و مشاوره تحقیقاتی و پژوهشی	۸۰
۱۳	تکنولوژی اطلاعات (IT)	۸۰
۱۴	تعمیرات و نگهداری خط و ابنیه فنی	۱۰۰
۱۵	تعمیرات و نگهداری ساختمان و تاسیسات (جاری و اساسی)	۱۰۰
۱۶	بهره‌برداری از گارهای مانوری	۱۰۰
۱۷	پایانه‌ها، باراندازها، انبارها، زمین، ساختمان و تأسیسات	۳۰
۱۸	مالکیت خطوط فرعی (صنعتی-تجاری)	۱۰۰

تحلیل زیربنایی وضعیت حقوقی ساختار راه آهن و نقش نینفعان در حمل و نقل بار و مسافر

- ۱- در حال حاضر مالکیت شبکه و خطوط ریلی اصلی کشور مطلقا متعلق به شرکت راه آهن جمهوری اسلامی (دولت) می باشد و قابل واگذاری به اشخاص ثالث نمی باشد. اما طبق ماده ۱۰۰ این نامه تعیین سهم برپینه ، صددرصد مالکیت خطوط فرعی (صنعتی - تجاری) راه آهن شامل خطوط موجود، در حال ساخت و آنچه که در آینده ساخته می شود، قابل انتقال به بخش غیردولتی است. مالکیت خطوط فرعی موجود با اولویت به ایجاد کننده خط، قابل انتقال است.
- ۲- فعالیت‌های مربوط به حمل و نقل بار و مسافر، تعمیر، نگهداری و بازسازی شبکه و ناوگان حمل و نقل ریلی قابل واگذاری به اشخاص ثالث می باشد.
- ۳- علی رغم پیش بینی واگذاری فعالیت های فوق به بخش خصوصی، خود شرکت راه آهن کماکان امکان انجام فعالیت‌های گذشته خود را دارد و منعی در اینخصوص دیده نشده است و از این منظر شرکت راه آهن در مواردی اقدامات هم شان و موازی با بخش خصوصی انجام میدهد.

تحلیل نرایی وضعیت حقوقی ساختار راه آهن و نقش نینفعان در حمل و نقل بار و مسافر

طبق ماده ۱۱ آیین نامه تعیین سرهم برپینه، فعالیت‌ها و امور مربوط به مدیریت عالی ترافیک شبکه، ایمنی سیر و حرکت، اعطای مجوزهای احداث زیرساخت‌های ریلی، بهره برداری و سرمایه گذاری در زیر بخش‌های ریلی و صدور اسناد ریلی و ابطال آنها و تغییر کاربری امور واگذار شده ریلی به بخش غیردولتی، در اختیار دولت است. اقدامات موضوع این ماده می تواند از طریق خرید خدمت از بخش غیردولتی صورت گیرد.

و طبق ماده ۱۲ آیین نامه تعیین سرهم برپینه، سیاست گذاری، برنامه ریزی، هدایت، نظارت و راهبری امور حمل و نقل ریلی و چگونگی تنظیم مقررات و توسعه فعالیت‌ها در این بخش بر عهده وزارت راه و ترابری است و بخش غیر دولتی مکلف است کلیه استانداردها، ضوابط، مقررات و مشخصات فنی و ایمنی در این زمینه‌ها را رعایت نماید.

و طبق ماده ۱۰ قانون دسترسی آزاد به شبکه ریلی: شرکتهای حمل و نقل ریلی مکلف به رعایت کلیه مقررات، ضوابط و دستورالعمل‌هایی هستند که در چارچوب قوانین کشور توسط هیأت مدیره راه آهن تهیه و ابلاغ میگردد.

تحلیل نرایی وضعیت حقوقی باختار راه آهن و نقشی نینفعان در حمل و نقل بار و مسافر

- نتیجه چنین وضعیتی این است که شرکت راه آهن مرجع وضع مقررات و نظارت بر سایر بخش ها بوده و همزمان در کنار بخش خصوصی و در کنار سایر شرکتها مشغول فعالیت برای تصدی گری بوده و می تواند به عنوان رقیب تجاری - البته با در اختیار داشتن ابزارهای کنترلی ها کمیته - مانعی در مقابل رشد بخش خصوصی گردد.

- پایان بخش اول

• بخش دوم

- قواعد حاکم بر تاجیس و فعالیت شرکتهای حمل و نقل ریلی
- حقوق و تعهدات شرکت راه آهن و شرکتهای حمل و نقل ریلی در قبال یکدیگر
- حقوق و تعهدات شرکت راه آهن و شرکتهای حمل و نقل ریلی در قبال صاحبان بار و مسافریں

شرایط تاجیس و فعالیت شرکت حمل و نقل ریلی

• آیین نامه تاجیس و فعالیت شرکت برای حمل و نقل ریلی مصوب ۱۳۸۹/۸/۳۰

• الف- شرایط تاجیس

• ۱- اخذ مجوز درج فعالیت حمل و نقل ریلی در اساسنامه از شرکت راه آهن

• ۲- ثبت شرکت در اداره ثبت شرکتها و درج موضوع حمل و نقل ریلی در اساسنامه

• ب- شرایط فعالیت

• ۱- تامین حداقل ۶۰۰ واگن باری یا ۵۰ دستگاه واگن مسافری و ۱۰ دستگاه لکوموتیو

• ۲- داشتن یک نفر مدیر فنی

• ۳- داشتن امکانات مالی مناسب (داشتن سرمایه در گردش حداقل به میزان ۲۰ درصد ارزش ناوگان)

• ۴- داشتن دفتر کار با کاربری اداری یا تجاری

• ۵- اخذ پروانه فعالیت

تعهدات شرکت حمل و نقل ریلی در قبال شرکت راه آهن

۱- رعایت دستورالعمل های فنی و ایمنی سیر و حرکت مصوب هیات مدیره راه آهن
(ماده ۲ قانون دسترسی)

۲- رعایت کلیه مقررات و استانداردهای تولید، واردات، تعمیر و نگهداری ناوگان (ماده ۴ قانون دسترسی)

۳- پرداخت تعرفه دسترسی به شبکه ریلی طبق آیین نامه مصوب وزیر راه و ترابری (ماده ۶ قانون دسترسی و بند ب ماده ۱ و بند ز ماده ۴ آیین نامه تاسیس)

۴- تنظیم و صدور بارنامه و بلیت به صورت متحد الشکل وفق دستورالعمل مصوب هیات مدیره راه آهن (تبصره ۴ ماده ۸ قانون دسترسی)

۵- اخذ تاییدیه های لازم در خصوص انعقاد قرارداد حمل بار و اطلاع ان به راه آهن (بند ج ماده ۴ آیین نامه تاسیس)

۶- اطلاع دادن هرگونه تغییر ساختار شرکت به راه آهن (بند د ماده ۴ آیین نامه تاسیس)

۷- ثبت تغییرات مالکیت ناوگان در شرکت راه آهن (بند و ماده ۴ آیین نامه تاسیس)

۸- اخذ پوشش بیمه ناوگان، بار و بیمه مسئولیت (بند ط ماده ۴ آیین نامه تاسیس)

۹- تعمیر و نگهداری ناوگان طبق دستورالعمل های راه آهن به منظور استمرار بهره برداری از شبکه و ارائه سرویس (بند م ماده ۴ آیین نامه تاسیس)

۱۰- رعایت کلیه مقررات، ضوابط و دستورالعمل ها مصوب هیات مدیره راه آهن در چارچوب قانون (ماده ۱۰ قانون دسترسی)

تفہرات حرکت راہ آہن در برابر حرکت حمل و نقل ریلی

- ۱- اعطای مجوز تاسیس و پروانہ فعالیت و متعاقبا ایجاد دسترسی آزاد بہ شبکہ ریلی برای حرکت بہرہت فعالیت در ہوزہ حمل بار و مسافر و تامین نیروی کششی و یا ارایہ خدمات وابستہ ریلی و فعالیت در سایر حقوق حمل و نقل از قبیل حمل و نقل ترکیبی ، ترانزیت و حمل و نقل بین المللی در صورت اہراز شرایط قانونی
- ۲- برقراری تعرفہ دسترسی یکسان و برابر برای کلیہ شرکتہا در شرایط یکسان و ممنوعیت تبعیض در اعمال نرخ تعرفہ دسترسی (مادہ ۳ و. د)
- ۳- برقراری امکان دسترسی یکسان و برابر بہ شبکہ ریلی برای کلیہ شرکتہا در شرایط یکسان و ممنوعیت تبعیض در برقراری ہوزہ دسترسی بہ شبکہ (مادہ ۳ و. د)
- ۴- برہیز از ایجاد ممنوعیت یا محدودیت تردد ناوگان شرکتہا جز در دو مورد ؛ اول موارد تعیین شدہ در مقررات ایمنی حرکت و دوم ظرفیت خطوط (مادہ ۳ و. د)
- ۵- جبران ہرگونہ خسارت ناشی از محدودیتہای غیر قانونی برای سیر ناوگان (مادہ ۳ و. د)
- ۶- ارایہ سرویسہای انتقال دادہ بہ شرکتہای خصوصی در صورت وجود ظرفیت مازاد (مادہ ۵ و. د)

تعهدات شرکت راه آهن در برابر شرکت حمل و نقل ریلی

- ۷- تعیین تعرفه دسترسی به شبکه ریلی با رعایت مزیت اقتصادی نسبت به سایر شیوه های حمل و نقل (تبصره ۱ ماده ۶ و ۷ د)
- ۸- پذیرش ناوگان ریلی در خطوط راه آهن (ماده ۱ و تبصره ۳ ماده ۸ و ۷ د)
- ۹- حفظ و نگهداری از ناوگان شرکت های ریلی (تبصره ۳ ماده ۸ و ۷ د)
- ۱۰- تامین سلامت سیر ناوگان ریلی (تبصره ۳ ماده ۸ و ۷ د)
- ۱۱- تایید پیشنهاد تعیین قیمت بلیت مسافری که توسط شرکتها ارائه میگردد (ماده ۹ قانون دسترسی)
- ۱۲- صدور سند برای ناوگان ریلی و ایجاد بستر لازم برای ثبت نقل و انتقالات ناوگان ریلی (ماده ۱۱ و ۷ د)

يك سوال كليدي

- آيا از منظر قانوني و از منظر اقتصادي انعقاد قرارداد دسترسي به شبكه ريلی يك الزام قانوني است يا بنا به صلاحديد شركت راه آهن می باشد؟

تعهدات شرکت حمل و نقل ریلی در قبال صاحبان بار و مسافر

طبق ماده ۸ قانون دسترسی آزاد به شبکه ریلی؛

۱- رابطه متصدی حمل با صاحب بار در حالت زیر متصور است:

انعقاد قرارداد حمل کالا (منطبق مواد ۳۷۷ تا ۳۹۴ قانون تجارت) و صدور بارنامه

۲- رابطه متصدی حمل با مسافر در یک حالت متصور است:

- صدور بلیت **راسا** یا توسط **نمایندگی ها** (بلیت به منزله قرارداد فی مابین مسافر و متصدی حمل است)

بهارچوب حقوق و تعهدات شرکت‌های حمل و نقل

طبق تبصره ۱ ماده ۸ قانون دسترسی آزاد در چارچوب :

۱- قوانین موجود (قانون تجارت - قانون مسئولیت مدنی)

۲- قانون دسترسی آزاد

۳- دستورالعمل شماره ۱۲۷۵ مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۷ مصوب هیات مدیره
راه آهن

نکات قابل توجه در خصوص مسئولیت متصدی حمل از منظر قانون تجارت

۱- مسئولیت متصدی حمل در خصوص حوادث ری‌لی و ورود زیان به بار و مسافر به صورت فرض تقصیری و مسئولیت مطلق می‌باشد. (ماده ۳۸۶ قانون تجارت) اعم از اینکه **راسا** یا توسط **متصدی ثالثی** اقدام به حمل کرده باشد. (ماده ۳۸۸ قانون تجارت)

آیا شرکت راه آهن به عنوان تامین کننده نیروی کشش متصدی ثالث محسوب می‌گردد؟

۲- متصدی حمل صرفاً در صورت اثبات وقوع حوادث **فورس ماژور** و یا اثبات **رعایت کلیه تدابیر و احتیاط‌های لازم** و معقول برای حمل بار به نحوی که خسارت **منتسب به متصدی نباشد** از مسئولیت معاف خواهد بود.

مرور زمان در دعاوی علیه متصدی حمل

طبق ماده ۳۹۳ قانون تجارت :

نسبت به دعوی خسارت بر علیه متصدی حمل و نقل مدت مرور زمان **یک سال است**. مبدأ این مدت در صورت تلف یا گم شدن مال التجاره و یا تأخیر در تسلیم روزی است که تسلیم بایستی در آن روز به عمل آمده باشد و در صورت خسارات بحری (آواری) روزی که مال به مرسل الیه تسلیم شده.

طبق نظریه شماره ۸۷۵۲ مورخ ۸۲/۱۰/۲۱ اداره کل حقوقی قوه قضایایه مرور زمان ماده ۳۹۳ نسخ نشده و لازم الاجرا می باشد.

مقررات کیفری در حوزه راه آهن

- قانون کیفر بزه های مربوط به راه آهن مصوب ۳۱ فروردین ماه ۱۳۲۰

- قانون ایمنی راه ها و راه آهن مصوب ۷ تیر ماه ۱۳۴۲

بیان

با بیاس از حسن توجه شما
در پناه حضرت حق باینده و پیروز باشید